

р. 6. Kuzmin O. Ye., Lytvyn I. V. *Osoblyvosti finansuvannia pochatkovykh etapiv rozvytku venchurnoho pidpriemstva* [Features of the Financing of the Initial Stages of Development of the Venture Enterprise]. *Visnyk sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen*. 2007. No. 25. P. 198–204. 7. Lytvyn I. V. *Planuvannia finansovoho zabezpechennia i realizatsii innovatsiinykh proektiv venchurnykh pidpriemstv* [Planning of Financial Support and Implementation of Innovative Projects of Venture Enterprises]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Lvivska politekhnikha"*. 2008. No. 624 : Menedzhment ta pidpriemnytstvo v Ukraini: etapy stanovlennia i problemy rozvytku. P. 191–199. 8. Polinkevych O. Factors of enterprises' outstripping development in conditions of global economic crisis. *Economic Annals-XXI*. 2016. Vol. 156, Is. 1–2. P. 59–62. 9. Zaichenko K. S. Udoshkonalennia orhanizatsiinoi struktury na etapakh zhyttievoho tsyклу mashynobudivnoho pidpriemstva [Improvement of the Organizational Structure at the Stages of the Life Cycle of the Machine-Building Enterprise] *Naukovyi visnyk. Odeskyi natsionalnyi ekonomichnyi universytet. Vseukrainska asotsiatsiia molodykh naukovtsiv*. 2012. No. 18 (170).

Інформація про автора

Чередник Анна Олегівна – аспірант кафедри підприємницької діяльності Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця (просп. Науки, 9а, м. Харків, 61116, Україна; e-mail: AnnetBlejkk@gmail.com).

Информация об авторе

Чередник Анна Олеговна – аспирант кафедры предпринимательской деятельности Харьковского национального экономического университета им. С. Кузнеця (просп. Науки, 9а, г. Харьков, 61116, Украина; e-mail: AnnetBlejkk@gmail.com).

Information about the author

A. Cherednik – Postgraduate Student of Department of Entrepreneurial Activity, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (9a Nauky Ave., Kharkiv, 61116, Ukraine; AnnetBlejkk@gmail.com).

*Стаття надійшла до ред.
23.03.2018 р.*

JEL Classification: P 42

УДК 658.114

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ДІАГНОСТИКИ СТАНУ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Луб А. І.

Анотація. *Висвітлено концептуальні основи діагностики стану фінансової безпеки підприємства. Проаналізовано сутність термінів «фінансова безпека підприємства», «діагностика» та «фінансова діагностика», введено узагальнене поняття терміна «фінансова діагностика». Проаналізовано поняття «діагностика фінансової безпеки підприємства», розкрито суть, зміст та основні етапи проведення діагностики фінансової безпеки підприємства. Підкреслено важливість проведення діагностики фінансової безпеки підприємства, акцентовано увагу на важливості вибору професіонала, який має відповідні навички.*

Ключові слова: *діагностика, фінансова безпека підприємства, фінансова діагностика.*

© Луб А. І., 2018

КОНЦЕПУАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ ДИАГНОСТИКИ СОСТОЯНИЯ ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Луб А. И.

Аннотация. Освещены концептуальные основы диагностики состояния финансовой безопасности предприятия. Проанализирована сущность терминов «финансовая безопасность предприятия», «диагностика» и «финансовая диагностика», выведено обобщенное понятие термина «финансовая диагностика». Проанализировано понятие «диагностика финансовой безопасности предприятия», раскрыты суть, содержание и основные этапы проведения диагностики финансовой безопасности предприятия. Подчеркнута важность проведения диагностики финансовой безопасности предприятия, акцентировано внимание на важности выбора профессионала, который имеет соответствующие навыки.

Ключевые слова: диагностика, финансовая безопасность предприятия, финансовая диагностика.

THE CONCEPTUAL BASIS FOR DIAGNOSING FINANCIAL SECURITY OF ENTERPRISES

A. Lub

Abstract. The article demonstrates the conceptual basis for diagnosing the state of financial security of an enterprise. The essence of the terms «enterprise financial security», «diagnostics», and «financial diagnostics» is analyzed; the generalized concept of the term «financial diagnostics» is derived. The notion of «diagnostics of enterprise financial security» is considered; the essence, content, and main stages of diagnostics of enterprise financial security are disclosed. The significance of diagnosing financial security of an enterprise is emphasized, the focus being made on the importance of choosing a professional who has the appropriate skills.

Keywords: diagnostics, enterprise financial safety, financial diagnostics.

На цей час найбільш переконливі і достовірні результати при аналізі різних сфер діяльності підприємства дає діагностика стану фінансової безпеки підприємства. Система діагностики здійснює постійне спостереження за діяльністю підприємства і стежить за її тенденціями. При збільшенні ступеня близькості підприємства до кризового стану, вираженого в появі тенденції спаду, керівництво має починати розробляти контрзаходи, які повинні попередити та послабити негативні впливи на ранніх стадіях їх виникнення. Успіх і провал антикризових стратегій залежать найбільшою мірою від того, наскільки рано система діагностики розпізнала небезпеку ще до настання можливої кризової ситуації. Слід зазначити, що методи аналізу фінансової звітності та бухгалтерського балансу є найпоширенішими в практиці бізнесу повсюдно, причому як для великого бізнесу, так і для дрібних і середніх фірм.

У працях Мойсеєнко І. П., Подольчак Н. Ю., Скрипник Н. Є., Сметанюк О. А., Сокиринської І. Г., Савицької Г. В. та інших науковців розглядаються питання фінансової безпеки підприємства, діагностики фінансової безпеки, різні підходи до визначення термінів та оцінки. Отже, ця тема потребує додаткового дослідження щодо узагальнення визначень і підходів до діагностування стану фінансової безпеки підприємств.

Метою статті є узагальнення термінів «фінансова безпека підприємства» та «діагностика стану фінансової безпеки підприємства» та демонстрація взаємозв'язку між цими поняттями.

Інтерес до проблеми забезпечення фінансового безпечного розвитку організації в умовах сьогодення, поряд зі створенням високого потенціалу зростання в майбутньому, зрозумілий: сучасні умови господарювання вимагають нового підходу до управління підприємствами, розробки таких стратегічних альтернатив, які дозволили б організації підтримувати свої конкурентні переваги в довгостроковому періоді. Отже, в умовах сьогодення забезпечення фінансової безпеки організації є пріоритетним завданням функціонування підприємств будь-якої форми організації, рішення якої включає не тільки усунення загроз появи кризових явищ, а й підтримку сталого та максимально ефективного розвитку, а також формування фінансово безпечної траєкторії розвитку підприємства.

Необхідність постійного підтримання фінансової безпеки кожним суб'єктом господарювання зумовлено вирішенням завдань щодо забезпечення стабільної роботи підприємства та виконання стратегічного плану роботи. Самий же рівень фінансової безпеки підприємства прямо залежний від ефективності дій його керівництва, і фахівці можуть вчасно запобігати виникненню можливих загроз і вчасно ліквідувати шкідливі наслідки, які виникли, окремих негативних складових зовнішнього та внутрішнього середовища [1; 9].

Головною метою фінансової безпеки підприємства є гарантія стабільного та максимально ефективного функціонування, забезпечення високого потенціалу розвитку в можливому [2, с. 5].

Основні функціональні цілі фінансової безпеки наведені в рис. 1.

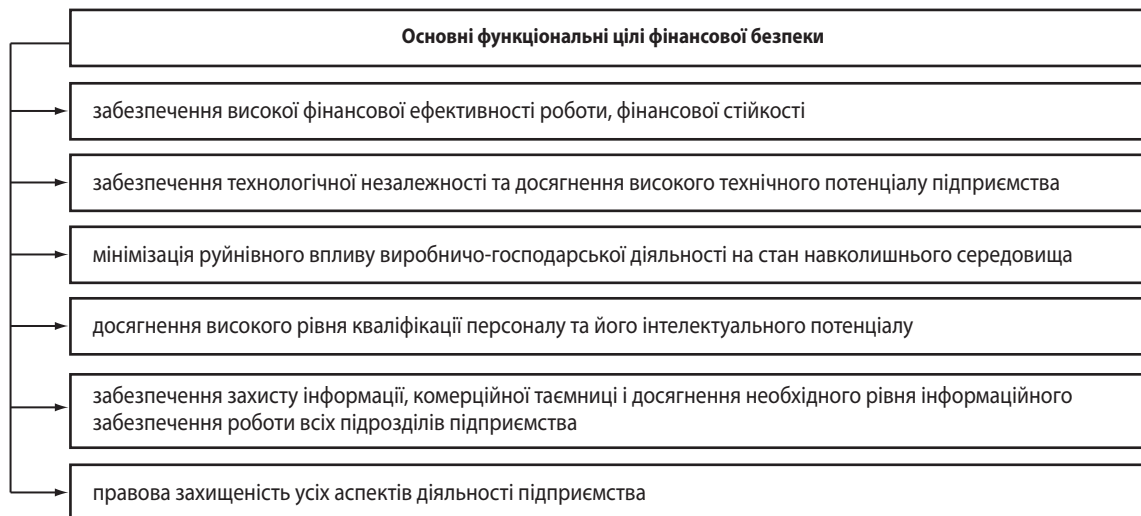

Рис. 1. Основні цілі фінансової безпеки [1, с. 162; 2, с. 6–7]

У цілому фінансова безпека – це такий стан підприємства, за якого:

- рівень фінансової безпеки визначається за допомогою кількісних і якісних параметрів оцінки;
- забезпечується захищеність фінансових інтересів підприємства, внаслідок чого підприємство прагне до фінансової рівноваги, підвищення фінансової стійкості, ліквідності, платоспроможності та стабільності діяльності в короткостроковому та довгостроковому періодах;
- забезпечується достатня фінансова незалежність, формується велика кількість вибору фінансових рішень, і задовольняються потреби підприємства у фінансових ресурсах для стійкого розширеного відтворення;
- підприємство може протистояти можливим загрозам за умови постійного моніторингу, а також формування ряду превентивних і контрольних заходів [2, с. 7–8].

Серед усіх функціональних рівнів економічної безпеки фінансова є найбільш важливою, оскільки в ринкових умовах фінанси є «двигуном» будь-якої економічної системи.

Послідовність забезпечення необхідного рівня фінансової безпеки наведено в рис. 2.

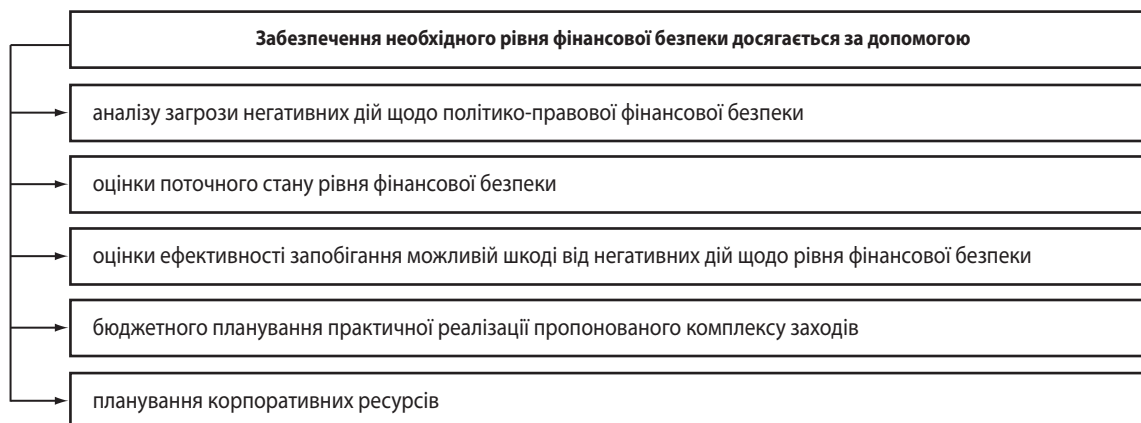

Рис. 2. Забезпечення необхідного рівня фінансової безпеки [7]

Одним із методів забезпечення фінансового безпечного розвитку організації є постійна діагностика його фінансового стану та фінансової безпеки для подальшої розробки заходів щодо усунення загроз.

У загальному випадку діагностика визначається як «процес ідентифікації результатів управлінських впливів із заздалегідь встановленими в ході продукування управлінських рішень нормативними віхами і фіксацією причин небажаних змін стану об'єкта управління і конструювання організаційно-регулюючих дій. У контексті такої кваліфікації мета економічної діагностики управлінської діяльності полягає у визначен-

ні діагнозу об'єкта дослідження; визначенні зміни об'єкта діагностики в результаті дій внутрішніх і зовнішніх факторів; визначенні видів змін, процесу їх протікання, тобто реакції об'єкта діагностики як системи або комплексу на будь-яку дію, яка обумовлює структурні та функціональні порушення» [3].

Своє бачення діагностики пропонує Сметанюк О. А.: «сутність діагностики полягає в здатності оперативно розпізнавати дестабілізуючі фактори та процеси на підприємстві, забезпечувати прийняття випереджальних управлінських заходів з метою попередження виникнення проблем в розвитку організації та підвищенні ефективності системи управління в цілому ...» [4, с. 127]. Під цим поняттям нами розуміється ідентифікація стану об'єкта за допомогою реалізації комплексу дослідницьких процедур, спрямованих на виявлення домінуючих факторів, симптомів і причин появи проблеми або можливих проблем, оцінку можливостей підприємства реалізовувати стратегічні і тактичні цілі, а також аналіз інформаційної бази для прийняття рішення.

Інший погляд на трактування діагностики наведений в роботі Сокиринської І. Г., яка бачить доцільним «виділення фінансової діагностики як самостійного функціонального елементу процесу управління, застосування якого дозволяє істотно підвищити якість рішень, які приймаються в фінансово-господарській діяльності підприємства ... фінансова діагностика – це процес розпізнавання стану і виявлення проблем функціонування об'єкту за непрямими ознаками, пов'язаний з розробкою шляхів і напрямків їх можливого рішення» [5, с. 22].

Фінансова діагностика повинна включати такі етапи:

- збір інформації та опрацювання про об'єкт дослідження;
- визначення причин, які призвели до зміни фінансового становища підприємства;
- вибір вірогідних гіпотез і розробка програми дій на майбутнє, висновки щодо тенденцій розвитку підприємства (рис. 3).

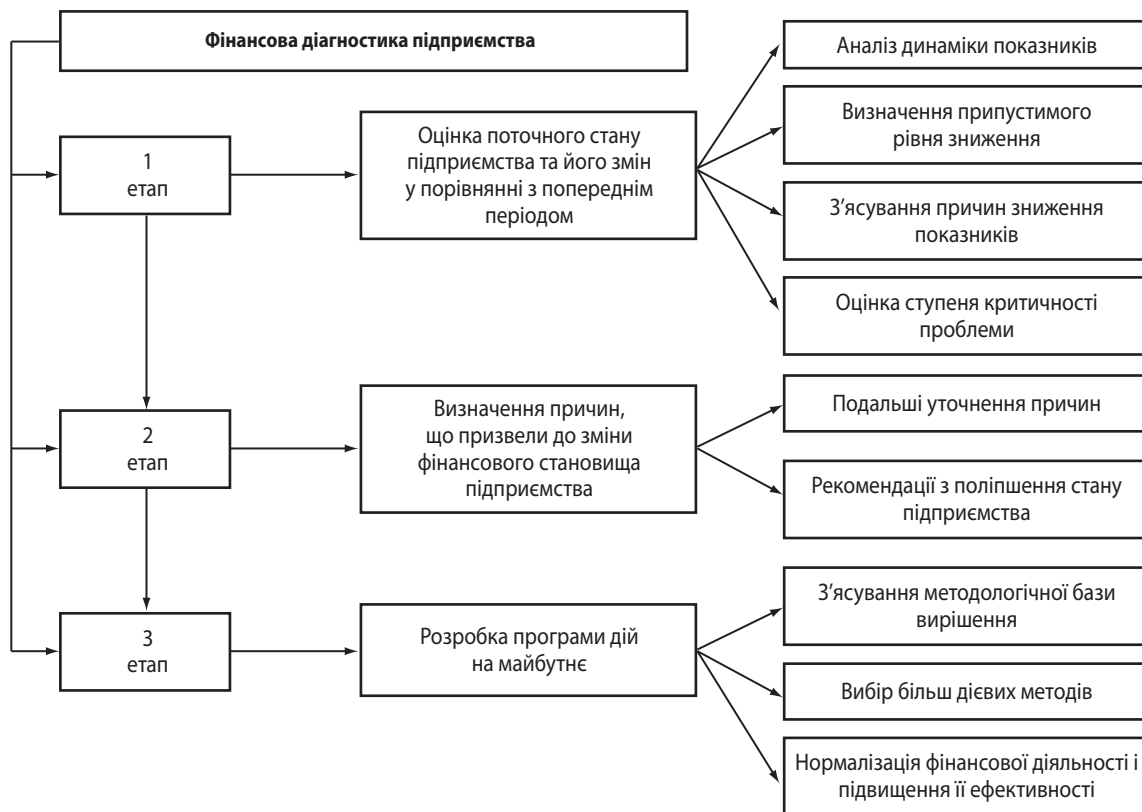

Рис. 3. Схема побудови системи фінансової діагностики [6, с. 112]

Переваги фінансової діагностики полягають у наданні максимально достовірних і переконливих результатів усіх сфер діяльності підприємства. Результати фінансової діагностики та запропоновані рекомендації мають на меті допомогти керівництву у розробці подальших дій щодо стратегії ефективного функціонування та подальшого розвитку підприємства.

У сучасних умовах господарювання діагностика фінансової безпеки – необхідна складова процесу управління підприємством. Головним напрямком її практичної реалізації є виявлення можливостей підвищення ефективності функціонування підприємств, визначення перспектив їх розвитку.

Діагностика фінансової безпеки підприємств показує, за якими конкретними напрямками треба проводити аналітичну роботу, вона дає можливість виявити найбільш важливі аспекти та найбільш слабкі позиції у фінансовому стані кожного з підприємств зокрема [1; 3].

Зміст і основна цільова установка фінансової діагностики – оцінка фінансового стану та виявлення можливостей підвищення ефективності функціонування господарюючого суб'єкта за допомогою раціональної фінансової політики.

До основних завдань, які вирішуються в процесі діагностики стану фінансової безпеки підприємства, слід віднести:

- 1) аналіз і оцінку платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності, рентабельності та майнового стану підприємства;
- 2) підготовку даних для вироблення рекомендацій щодо подальшого поліпшення фінансового стану підприємства;
- 3) виявлення прихованих резервів і можливостей підприємства;
- 4) обґрунтування рішень з управління активами, капіталом, грошовими потоками, прибутком, інноваціями та інвестиціями підприємства [1, с.142].

Метою діагностики стану фінансової безпеки підприємства є забезпечення системи фінансового менеджменту якісною своєчасною та достовірною інформацією про стан фінансової безпеки підприємства і можливі шляхи щодо його вдосконалення.

Зміст діагностики постійно змінюється і вдосконалюється під дією ринкової економіки, лібералізації зовнішньоекономічних зв'язків, посилення впливу факторів ризику та невизначеності на результати господарської діяльності.

Діагностика фінансової безпеки відбувається у декілька етапів (рис. 4).

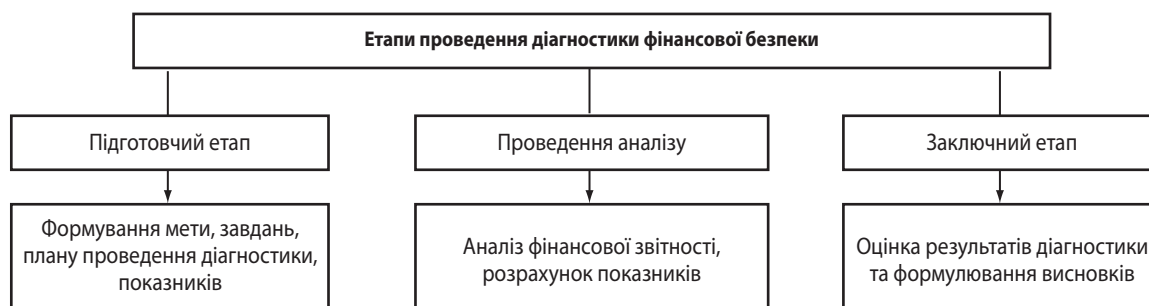

Рис. 4. Основні етапи діагностики фінансової безпеки підприємства [8]

Перший етап процесу діагностики – підготовчий. На підготовчому етапі формуються і обґрунтовуються мета й основні завдання проведення діагностики, проходить підбір інформаційного забезпечення, обираються основні показники (індикатори) та методи, за якими буде оцінюватися стан фінансової безпеки, підготовлюється план проведення діагностики.

Другий етап – саме проведення аналізу стану фінансової безпеки підприємства за обраними показниками, за допомогою обраних методів.

Третій етап – заключний. На заключному етапі проводиться аналіз та оцінка результатів діагностики, формуються висновки та подальші рекомендації щодо удосконалення стану фінансової безпеки підприємства (за необхідності).

Таким чином, діагностика стану фінансової безпеки підприємства – процес досить об'ємний і трудомісткий, який вимагає сумлінного підходу від виконавця, який повинен володіти технічними прийомами обробки інформації, необхідними знаннями бухгалтерської звітності і, головне – повинен уміти інтерпретувати отримані результати та робити узагальнення.

Висновки. Фінансова безпека займає провідну роль у майбутньому підприємства. Для отримання гарантій щодо успішності підприємства в майбутньому важливо забезпечувати актуальною інформацією керівництво підприємства для подальших рішень. Саме тому діагностиці фінансової безпеки підприємства має бути приділено багато уваги, адже на основі отриманої інформації та висновку керуюча ланка підприємства може планувати майбутнє та подальші дії. Діагностика стану фінансової безпеки створює інформаційну підтримку в прийнятті управлінських рішень і визначає способи впливу на фінансову безпеку підприємства. Подальші дослідження мають бути спрямовані на вдосконалення системи діагностики.

Література: 1. Мойсеєнко І. П., Марченко О. М. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства : навч. посіб. Львів : ЛьвДУВС, 2011. 380 с. 2. Подольчак Н. Ю., Карковська В. Я. Організація та управління системою фінансово-економічної безпеки : навч. посіб. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2014. 268 с. 3. Скрипник Н. Є. Удосконалення механізму антикризового управління через інструментарій економічної діагностики : автореф. дис. ...канд. екон. наук : 08.00.03. Дніпропетровськ, 2008. 20 с. 4. Сметанюк О. А. Діагностика фінансового стану підприємства в системі антикризового управління : автореф. дис. ...канд. екон. наук : 08.06.01. Хмельницький, 2006. 24 с. 5. Сокиринська І. Г. Економічна діагностика та управління фінансовим забезпеченням підприємства : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.06.01. Дніпропетровськ, 2004. 22 с. 6. Чернишов В. В. Фінансова діагностика як система забезпечення фінансової стійкості підприємства // Економіка підприємства та управління виробництвом. Харків : Вид-во ХНЕУ, 2012. 7. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посіб. Київ : Знання, 2005. 662 с. 8. Канке А. А., Кошечая І. П. *Анализ финансово-хозяйственной деятельности предприятия* : учеб. пособие. М. : Финансы и статистика, 2006. 572 с. 9. Karolyi G. A. The gravity of culture for finance. *Journal of Corporate Finance*. 2016. Vol. 41. P. 610–625. 10. Hirhleiter D. Behavioral Finance. *Annual Review of Financial Economics*. 2015. Vol. 7. P. 133–159.

References: 1. Moiseienko I. P., Marchenko O. M. Upravlinnia finansovo-ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemstva : navch. posib. Lviv : LvDUVS, 2011. 380 p. 2. Podolchak N. Yu., Karkovska V. Ya. Orhanizatsiia ta upravlinnia sistemoiu finansovo-ekonomichnoi bezpeky: navch. posib. Lviv: Vyd-vo Lvivskoi politekhniki, 2014. 268 p. 3. Skrypnyk N. Ye. Udoshkonalennia mekhanizmu antykrizovoho upravlinnia cherez instrumentarii ekonomichnoi diahnostryky : avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk: 08.00.03. Dnipropetrovsk, 2008. 20 p. 4. Smetaniuk O. A. Diahnostryka finansovoho stanu pidpriemstva v systemi antykrizovoho upravlinnia: avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk: 08.06.01. Khmelnytskyi, 2006. 24 p. 5. Sokyrynska I. H. Ekonomichna diahnostryka ta upravlinnia finansovym zabezpechenniam pidpriemstva: avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk: 08.06.01. Dnipropetrovsk, 2004. 22 p. 6. Chernyshov V. V. *Finansova diahnostryka yak systema zabezpechennia finansovoi stiiikosti pidpriemstva* [Financial Diagnostics as a System for Ensuring Financial Stability of the Enterprise] // Ekonomika pidpriemstva ta upravlinnia vyrobnytstvom. Kharkiv: Vyd-vo KhNEU, 2012. 7. Savytska H. V. Ekonomichniy analiz diialnosti pidpriemstva: navch. posib. Kyiv: Znannia, 2005. 662 p. 8. Kanke A. A., Koshevaya I. P. *Analiz finansovo-khozyaystvennoy deyatelnosti predpriyatiya* : ucheb. posobiye. M. : Finansy i statistika, 2006. 572 p. 9. Karolyi G. A. The gravity of culture for finance. *Journal of Corporate Finance*. 2016. Vol. 41. P. 610–625. 10. Hirhleiter D. Behavioral Finance. *Annual Review of Financial Economics*. 2015. Vol. 7. P. 133–159.

Інформація про автора

Луб Андрій Іванович – аспірант кафедри фінансово-економічної безпеки, обліку і аудиту Харківського національного університету міського господарства ім. О. М. Бекетова (вул. Маршала Бажанова, 17, м. Харків, 61002, Україна; e-mail: alub6907@gmail.com).

Информация об авторе

Луб Андрей Иванович – аспирант кафедры финансово-экономической безопасности, учёта и аудита Харьковского национального университета городского хозяйства им. О. М. Бекетова (ул. Маршала Бажанова, 17, г. Харьков, 61002, Украина; e-mail: alub6907@gmail.com).

Information about the author

A. Lub – Postgraduate Student of Department of Economic and Financial Safety, Accounting and Audit, O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv (17 Marshalla Bazhanova Str., Kharkiv, 61002, Ukraine; e-mail: alub6907@gmail.com).

*Стаття надійшла до ред.
05.03.2018 р.*